

Bene Zoltán

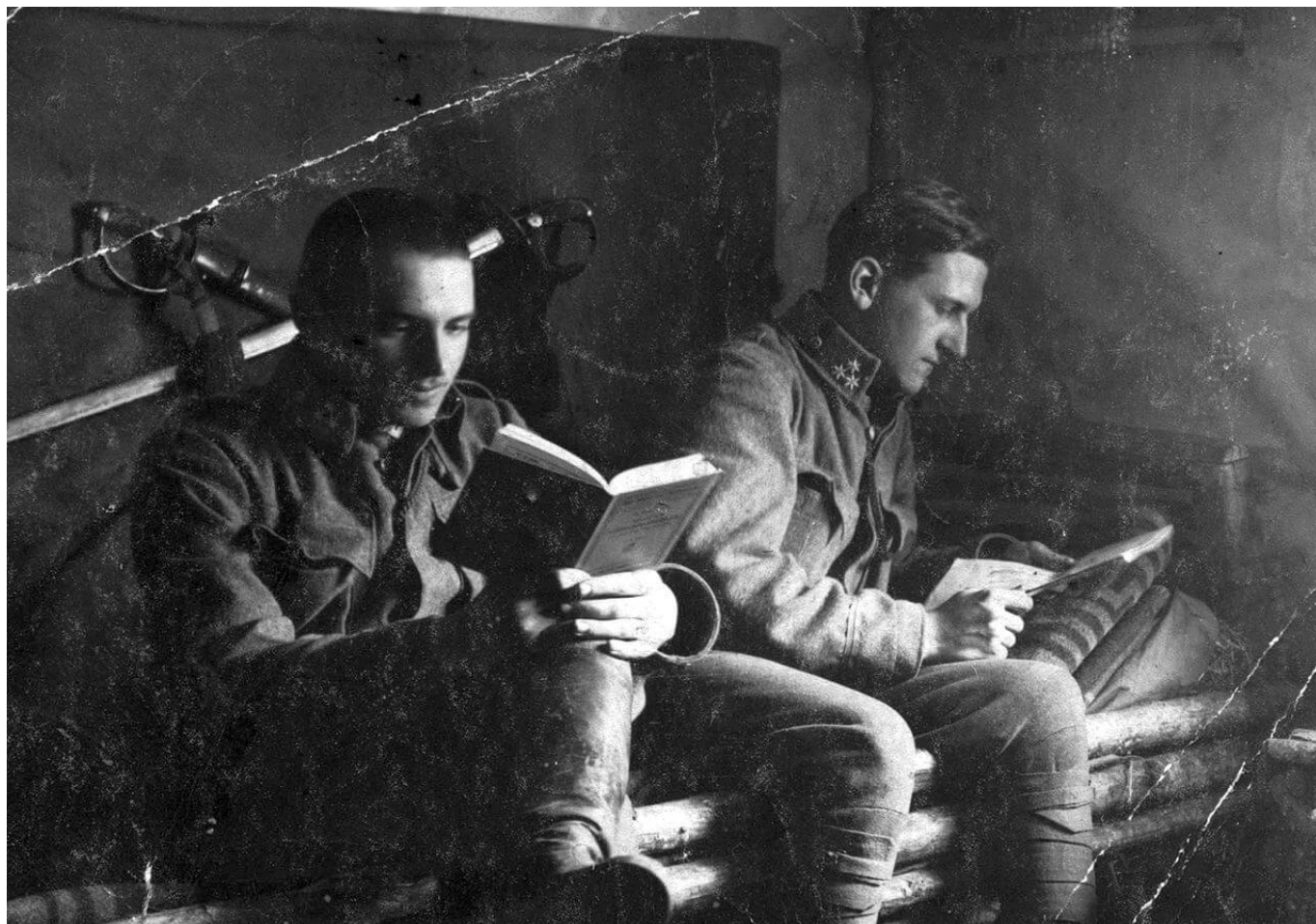
KÉPEK, SODRÁSBAN

2018-03-19 | NOVELLA, SZÁZ ÉVE MÁR

Magam sem tudom már, hogyan kerültem ide, az utolsó emlékem egy sáros folyópart (később azt bizonygatták, a Tagliamento lehetett), aztán mintha szürke függönyt húztak volna a szemem elé. Ereszkedtem egyre lejjebb, akár nehézbűvár az óceánba. Nem feketeségbe merültem, inkább szürkébe, s a szürke felületen világosabb és sötétebb csíkok kusza labirintusa rajzolódott elém. A magyar honvédség tépett egyenruhája hevert nagy gonddal összehajtogatva a kórházi szekrénykémben, hét törött bordám tompán fáj, a lövedék helye sajgott a mellkasomban, mindmáig gyakorta sajog. Azt mondták, 1918. január 7-én tértem magamhoz, miután hónapokig feküdtem eszméletemet veszve. Az orvos, aki operált, amerikai magyar, az angol hadsereg kötelékében érkezett Itáliába, el is magyarázta később, hogyan. Nem emlékszem, s bár sokszor megismételte, nem tudom fölidézni. Szinte semmire sem emlékszem. Pontosabban: rengeteg emlék kavargok bennem, túlságosan is sok. Cafatok, foszlányok, villanások. Összefüggés nélkül, mintha tízezer képeslapot széttéptek, és az összekevert fecnikből egy maréknyit elém szórtak volna. Tudom, hogy Károly névre kereszteltek, de a családnevemet elfelejtettem. Emlékszem egy folyóparti városra, egy klasszicista épület előtti parkban szívom a cigarettát, felvillan egy lány arca a bokrokban, akárha lebegne, a folyó hátára izgága fénypázmákat rajzolnak a napsugarak, s én csak húzom az evezőt, az előttem ülő széles váll eltakarja a kilátást, a pályaudvaron tömeg, a kezemben csajka, a csajkában gusztustalan lötyty, mohón kortyolom, a kaverna falai rám omlanak (bár tudnám pontosan, mit nevezek kavernának!), szűrő, maró port lélegzem, a szájpadról száraz, fojtogat a köhögés, aggódó asszonyarc hajol fölém, egy férfi borotválkozik, én alulról lesem minden mozdulatát, hasogat a fogam, a zöld színű falitáblára fehér krétával ír egy öreg, ráncos, hosszú, fekete szőrszálakkal ritkásan borított kéz, elolvasni azonban nem tudom, hogy mit, szomjas vagyok és éhes, fáj a derekam, ördögi zajban gubbasztok a föld alatt, pisilnem kell, de nem merek, a hólyagom majd szétdurran, a körmöm alól vér serken, a gyomrom összeszorul, hányok, sárgás lé csorog az államon, esik az eső, úgy érzem, egész belsőm föloldódik a nedvességben, a nedvességben, a nedvességben, a beleim kibuggyannak a számon és kígyókként siklanak lefelé az államon, miközben a folyóparti bokorban pisilek szomjasan és merev derékkal,

habzsolom a folyó felől áradó meleg szelet, a szemem ég, a szemem ég, a szemem...
ég a ház a túlparton, a lángok az egekig csapnak, eltakarnak előlem mindent,
mindent...

És aztán az automobil. Olyan hatalmas fa előtt, mint otthon (de hol is?) egy templomtorony. Eszembe jut, minden este eszembe ötlük még Itáliából az a sok templomtorony, ahogy megbámultam őket, mindegyikre emlékeztem, mégsem ismertem egyiket sem. És ez az autó, hatan ülnek benne, a hetedik kiszállt, támasztja a fát, azt a gigászit, és én vagyok a nyolcadik, hátul kuporgok valahol, az elképzelhetetlenül vastag törzs takarásában, szégyellem magam, lemaradok a fotográfiáról, amit a kilencedik, az orvos készít. Az orvos Martin, született Márton, aki megműtött Bolognában, aki ott hont ad, aki a barátom.

– Hogy kerültél Bolognába, felfoghatatlan! – mosolygott rám, pipájából füst bodorodott elő.

- Megfoghatatlan – motyogtam magam elé, a nővér a mellkasomat tekerte körbe a hófehér gyolccsal.
- Fél tüdővel száz évig élhatsz – nevetett rám Martin, furán ejtette a magyar szavakat, bár nem voltam biztos benne, hogy tényleg furán ejti.
- Furán bizony – erősített meg hónapok múlva az anyja, közben Vilma a hajamba túrt és az orromba hirtelen az óceán helyett egy folyó illata kúszott. Nem mertem leszívni a tüdőm odvaiba, csak ültem moccanatlan, szótlan, Vilma kezének érintésével a fejemen.

el tudom képzelni magamról

Vilma sincs a fotográfián. Amikor meglátogattuk az autóval a faóriást, nem tartott velünk. A férje halálának évfordulója miatt, aki egy évvel azelőtt,

1917 októberében az első amerikai áldozatok között volt, Franciaországban, amikor én az árokban lapultam Itáliában, vagy a pihenőhelyen olvastam. Lehet, hogy olvastam, ezt el tudom képzelni magamról, bár az utóbbi időben nem képzelődöm, inkább a folyópart jár a fejemben, álmodom is vele, az ezüstösen csillogó, apró hullámokkal, a vadkacsákkal, a halászok csónakjaival, a parti fák vízbe nyúló ágaival, egy híddal, amin konflisok meg automobilon hajtanak keresztül, és egy másikkal, amin a vonatok zakatolnak át.

- Semmiféle magyarázat nincs arra, hogy Bolognába kerültél – méltó Martin, a kezében szép metszésű pohárban konyakot tartott.
- Arra sincs, hogy a kezeid közé jutottam – tódítottam.
- Isten rendelte így – Vilma gyöngéden szétfeszítette az ujjaimat, belekulcsolta a maga puha, kis kezébe a kezem.

Nem emlékszem, ki rendelte és mit és hogyan, akartam mondani. Nem emlékszem semmi igazira, semmi valódira. Nem emlékszem. Szinte semmire sem emlékszem. Hiába kavarg bennem a rengeteg emlékfoszlány, olyan, mintha százezer összetépett képeslap-fecniből egy maréknyit elém szórtak volna. Talán ezért nem ijedtem meg a fától sem, nem volt összehasonlítási alapom. Martin anyja elmesélte, hogy ő bizony megijedt, amikor először látta, pedig erdélyi lány, magas hegyekhez és sudár fenyőkhöz szokott odahaza.

– Én a folyópartra és a folyó mellé épült városra emlékszem – motyogtam –, hegyek és fenyők nem rémlenek.

egyre távolodom

Most mégis az automobilt nézem a képen, hatan ülnek benne, a hetedik kiszállt, támasztja a fát, azt a gigászit, s én vagyok a nyolcadik, tudom, valahol hátul

■ kuporgok, takarásban, szégyellem magam, a belem soha nem jön már rendbe. Lemaradtam a fotográfiáról, Martin nem várt meg, nyilván tapintatból nem akarta fölhívni rám a figyelmet. Egy másik fényképet kellene most nézegetnem, Vilmáról és rólam, s ha elkészült volna, bizonyosan azt is nézném. Nem készült el. Nem tudom, hová visz ez a vonat, ahogy a régi vonatról sem tudtam. Galíciába vitt, ez majd egyszer eszembe jut, s onnan hónapokkal később a Mrzl Vrhere, egy Tolmin nevű város szomszédságába, bár előbb talán máshová is, sosem fogom megtudni. Visz a vonat, egyre távolodom Martintól, Vilmától, az édesanyjuktól és a méreteiben templomtoronnyal vetekedő fától, a mellkasom sajog, a fejem is. Egyiket sem erőltethetem. Képtelenség, hogy Bolognába jutottam, képtelenség, hogy Martin kése alá kerültem, képtelenség, hogy itt vagyok, ebben a nagy és hatalmas és fiatal országban, képtelenség, hogy itt legyek itthon. Képtelenség, hogy bárhol otthon legyek.

Évekig bolyongok, hajókon szolgállok, vonatokon kucorgok, térdig koptatom a lábam az utakon, míg visszerkezem egy országba, ahol ismerősen csengenek a szavak, s végül a folyópartot is elérem, a víz széles hátára izgága fénypázmákat rajzolnak a napsugarak, négypárevezős szeli a habokat, a híd alá érve kurjantanak az evezőt markoló, vállas legények, hozzám is elér a hangjuk. Téblábolok az utcákon, hátha fölismerek valakit, hátha fölismernek engem, de senki nem tűnik ismerősnek, és senkinek nem csillan meg a tekintete, amikor rám néz. Talán sosem léteztem, talán az autót és az óriásfát meg a hetedik utast ábrázoló fotográfiáról sem lemaradtam, de rá sem kerülhettem. Talán semmi sem megmagyarázhatatlan, egyszerűen csak káprázat, hiszen bárkinek mutatom a vendéglőkben a fényképemet, senki nem hiszi, hogy bárhol létezhet ekkora fa. Akadnak, akik kis híján megvernek, vásári komédiásnak, hitvány hazudozónak neveznek. Ki tudja, nem ez-e a valódi nevem?

Fölöttem nagy robajjal zúg el a szerelvény, a lábam előtt a híd lábát ostromolja a sodrás. Bedobhatnám a fotót, figyelhetném, ahogy elragadja a víz, követhetném a partról, láthatnám, ahogy halványul a kép; egy ideje már amúgy is homályosodik, a szélei szakadozottak, mintha egér rágta volna. Nem dobom be, csak bámulom a vizet, képeket a sodrásban, összefüggéstelen képeket. A mellkasom újra sajog, a levegő feszíti a tüdőm. Lassan szürkül az ég. Egy csóka fürkészik a parti kődarabról. Belső zsebembe csúsztatom a fotográfiát.

felső kép | Everett Historical, shutterstock.com. Turisták autóval áthajtanak a Wawona fába vájt alagúton a kaliforniai Yosemite völgyben lévő Mariposa ligetben.

kép | wikimedia.com